

OECD'YE ÜYE ÜLKELER AÇISINDAN KİŞİSEL GELİR VERGİSİ MÜKELLEF SAYILARININ VE SEÇMEN SAYILARININ DEĞERLENDİRMESİ¹

Prof. Dr. İbrahim ORGAN

Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü
iorgan@pau.edu.tr

Arş. Gör. Baki YEGEN

Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü
byegen@pau.edu.tr

Öz

Günümüzde kamu gelir kaynakları içerisinde en büyük paya sahip olan kalem vergidir. Vergi ilişkilerinde bir tarafta mükellef diğer tarafta alacaklı konumunda bulunan devlet bulunmaktadır. Devleti yönetme yetkisi ise seçmenler tarafından verilen oylar ile belirlenmektedir. Bu yüzden vergi ilişkilerinde gerek mükellef sayıları gerekse de seçmen sayıları ayırt edici göstergeler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmada kişisel gelir vergisi özelinde vergi ve siyaset ilişkilerinde taraflara ve ortak taraf olan “mükellef-seçmen” tarafına değinilmiş, akabinde ülkemizin de dâhil olduğu OECD’ye üye ülkelerdeki kişisel gelir vergisi mükellefi sayılarına, seçmen sayılarına ve karşılaştırmalı göstergelere ait veriler yorumlanmış ve ülkelerin gelişmişlik düzeyleri üzerinde kişisel gelir vergisi mükellef sayıları ve seçmen sayılarının olumlu etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Vergisi, Siyaset, Mükellef Sayıları, Seçmen Sayıları, OECD Ülkeleri.

ASSESSMENT OF THE NUMBERS OF PERSONAL INCOME TAX PAYER AND THE NUMBERS OF VOTERS IN TERMS OF OECD MEMBER COUNTRIES

Abstract

Today tax is item which has the largest share in public revenue sources. In tax relations there is tax payer in a side, on the other side there is state that position of the creditor. The managing authority of the state is determined by the votes which given by the voters. So in tax relations both the numbers of taxpayer and the numbers of voters come to the fore as distinctive indicators. Starting from this point in work were mentioned sides of tax and politics relations in personal income tax and has mentioned common side which "taxpayer-voter". Then were interpreted datas which are belonging to the number of personal income taxpayer, number of voters and comparative indicators in OECD members countries that includes our country and was reached the conclusion that numbers of personal income tax payer and numbers of voter has positive effects on development level of the countries.

Keywords: Income Tax, Politics, Number of Tax Payers, Number of Voters, OECD Countries.

¹ Bu çalışma Dünya İktisat Cemiyeti (EconWorld), Piomento Sosyo-Ekonomik Araştırma Enstitüsü (IRES) ve Ostrava Teknik Üniversitesi İktisat Fakültesi tarafından 18-20 Ağustos 2015 tarihleri arasında Torino/İtalya’da düzenlenen İkinci Uluslararası İktisat Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Toplumsal ihtiyaçların devletler tarafından karşılanmaları hususunda ihtiyaç duyulan en önemli kaynak olan vergilerin gelişmiş ülkelerde çoğunlukla harcama ve servetin aksine gelir üzerinden alındıkları, bu nedenle söz konusu ülkelerde özellikle kişisel gelir vergisi mükelleflerinin sayıca diğer ülkelerden üstün oldukları bilinmektedir. Demokratik sistemle yönetilen ülke parlamentolarında çoğunluğun temsil edilerek demokrasinin iyi bir şekilde işlenmesi bakımından seçmen sayıları ön plana çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile kamu maliyesi açısından vergiler, demokrasi açısından seçmen sayıları hemen hemen her ülke için önemli birer gösterge olarak dikkate alınmaktadırlar. Bu bağlamda her iki gösterge türü ortak bir payda altında birleştirildiği takdirde bir ülkede seçmen olan bir kişinin aynı zamanda o ülkede kişisel gelir vergisi mükellefi olabileceği fikri ortaya çıkmaktadır. Bu fikir etrafında şekillenen çalışmada OECD'ye üye 34 ülkenin mükellef sayıları, seçmen sayıları ve “mükellef-seçmen” olarak ifade edilen vatandaş sayıları hakkında çıkarım yapma olanağı sağlayan bir takım karşılaştırmalı göstergelere yer verilerek ülkelerin mevcut durumları hakkında bilgi vermek amaçlanmaktadır.

Çalışma konusundaki yerli literatür incelendiğinde çok fazla sayıda çalışmaya rastlanılmamakla birlikte; yerli çalışmalardan Akalın (2003) tarafından yapılan çalışmada ülkemizdeki seçmen sayısına oranla vergi mükellefi sayısının azlığına dikkat çekildiği, Öz ve Delice (2006) tarafından yapılan çalışmada ülkemizde gelir vergisi mükellef sayısı ile seçmen sayısının orantılı olmaması konusu üzerinde durulduğu, Ördek (2011) tarafından yapılan çalışmada ise mükellef sayısını aşan seçmen sayısının toplumun bedavacılarını teşkil ettiği ileri sürülmüştür. Konuyla ilgili yabancı literatür incelendiğinde; literatür kapsamındaki çalışmaların temellerinin 1760'lı yıllarda ortaya çıkan "temsil edilmez isek vergi ödemeyiz" (no taxation without representation) düşüncesine dayandıkları görülmektedir. Bu kapsamda Torgler (2005) çalışmasında bir ülkede seçmen olarak temsil edildiğini düşünen bir kişinin daha yüksek vergi ahlakına sahip olduğunu, yani demokrasi ile vergi ahlakı arasında çok kuvvetli şekilde pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, Leonardo (2011) demokrasi ile desteklenen mükelleflerin vergi ödeme konusunda daha gönüllü olduklarını, Onivugui (2013) vatandaşların demokrasi kapsamında siyasi katılımlarını artırmanın vergi gelirlerini artıracaklarını, Martins ve Gomez (2014) demokratik sistemlerde seçmen olan mükelleflerin daha yüksek vergi uyumu sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Yerli ve yabancı literatürde yer alan çalışmalarda elde edilen sonuçlara paralel olarak mükellef ve seçmen kavramlarının birlikte değerlendirildiği bu çalışma, yerli çalışmalarda

genellikle teorik olarak ifade edilen yabancı çalışmalarda ise ampirik yöntemler kullanılarak desteklenen mükellef-seçmen kavramını harmanlayarak açıklaması, ülkemizle diğer OECD üyesi ülkeler arasında karşılaştırma olanağı sağlaması ve sonuç kısmında ülkemizdeki mevcut olumsuz durumla ilgili çok sayıda çözüm önerisi barındırması nedeniyle önem arz etmektedir.

1. Vergi ve Siyaset Kavramları

Vergi, en genel tanımıyla kamu giderlerini karşılamak amacıyla vergi ödeyebilecek kapasiteye sahip olan vatandaşlardan cebri, nihai ve karşılıksız olarak istenen parasal bir yükümlülük olarak tanımlanabilmektedir. Klasik maliyecilere ait olan bu tanımdan verginin sadece kamu giderlerini karşılamak için alındığı anlamı çıkmaktadır. Fakat günümüzde vergi sadece kamu giderlerini karşılamak amacıyla alınmamakta, devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesini sağlamak üzere de alınabilmektedir (Türk, 2011: 111). Kısaca günümüzde vergi, sadece kamu giderlerini karşılamakta kalmamakta ayrıca toplum hayatını etkileyebilme özelliğine sahip bir araç olarak da kullanılabilir. Nitekim Anayasamızın ikinci kısmında temel haklar ve ödevler başlığının altında yer alan dördüncü bölümünde siyasi haklar ve ödevlere, siyasi haklar ve ödevler başlığı altında bulunan 73. Maddede de ise vergi ödevine ilişkin hükümlere yer yerilmekte, bu hükümlerden de verginin ekonomik ve sosyal amaçla kullanılabilme fonksiyonlarına açıkça değinildiği anlaşılmaktadır. Kısacası vergiler kamu harcamalarının yapılabilmesi için kaynak sağlamakta ve devletin ekonomik ve sosyal alanlara müdahale etmesi hususunda anahtar rol oynamaktadırlar.

Siyaset, en geniş anlamda insanların yaşamlarını düzenleyen kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Arsitotales'e göre en üstün bilim olan siyaset, insanların kendi hayatlarını iyileştirmek ve iyi toplumu yaratmak için giriştikleri faaliyetler bütünüdür (Heywood, 2013: 21-22). Siyaset her ne kadar insanların topluluk halinde refah içerisinde yaşamalarını kolaylaştırmak ve adil bir yönetim çatısı altında yaşamalarını sağlamak için kullanılan bir araç olarak ifade edilse de çıkar çatışmasına bağlı bir iktidar yarışı olarak da tanımlanabilmektedir (Bulut, 2007: 2). Çünkü toplumda yer alan ortak sorunların çözümü konusunda geliştirilen farklı önlemlerden birinin uygulanabilirliği siyasi iktidar kullanımını ve egemen konumda bulunmayı gerektirmektedir. Bu ise siyasetin toplumsal hayatta en üstün emretme gücünü sunma özelliği neticesinde iktidarı elde etme ve iktidarda olabildiğince uzun süre kalma amacına paralel olarak siyaset alanında oldukça fazla rekabet yaşanmasına yol açmaktadır (Dursun, 2005: 18).

2. Verginin ve Siyasetin Tarafları

Vergi ve siyaset kavramlarına ait tanımlar incelendiğinde söz konusu tanımlarda ilişkilerin tek taraflı olarak düzenlenmedikleri aksine tarafların birbirleriyle etkileşimlerini konu alan çift taraflı ilişkileri düzenledikleri bilinmektedir. Bu nedenle her iki kavram için de hayati önem taşıyan taraflardan bir tanesinin eksik olması söz konusu kavramı geçersiz kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın ilerleyen kısımlarında alt başlıklar halinde söz konusu kavramlara ait taraflara detaylı bir şekilde yer verilecektir.

2.1. Mükellef-İdare

Vergilendirme işlemi bir yanda mükellef, diğer yanda vergi idaresi olmak üzere iki taraf bulunmaktadır. Vergi mükellefi Vergi Usul Kanunu (VUK)'nun 8. Maddesinde vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüb eden gerçek veya tüzel kişidir şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre mükellef, gerçek ya da tüzel kişi olabilmektedir. Kendisine vergi borcu tereddüb eden kişi ifadesi ise kişinin vergiyi doğuran olayla temas etmesi durumunu anlatmaktadır. Daha geniş bir tanım ile mükellef, vergilendirme ilişkisinde vergiyi doğuran olayla temas etmesi neticesinde ortaya çıkan vergi borcunu maddi ödev olarak devlet adına hareket eden alacaklı vergi idaresine ödeme yükümlülüğü olan, mükellefiyetine bağlı olarak kanunlarla belirlenmiş vergilemeye ilişkin defter ve belgeler düzenlemek, muhafaza etmek ve bildirimlerde bulunmak gibi şekli ödevleri yerine getirme zorunluluğu olan kişi olarak tanımlanabilmektedir (Egeli & Dağ, 2012: 131).

Vergi ilişkisinde maddi ve şekli ödevleri yerine getirme zorunluluğu olan mükellef pasif taraf olarak kabul edilmekte, vergi alacaklısı devlet adına kamu hukuku kurallarına göre hareket ederek vergisel işlemleri gerçekleştiren kurum olan vergi idaresi ise aktif taraf olarak kabul edilmektedir. Kısaca vergi ilişkisinde bir tarafta borçlu sıfatıyla mükellef, diğer tarafta alacaklı sıfatıyla vergi idaresi yer almaktadır.

2.2. Seçmen-Siyasetçi

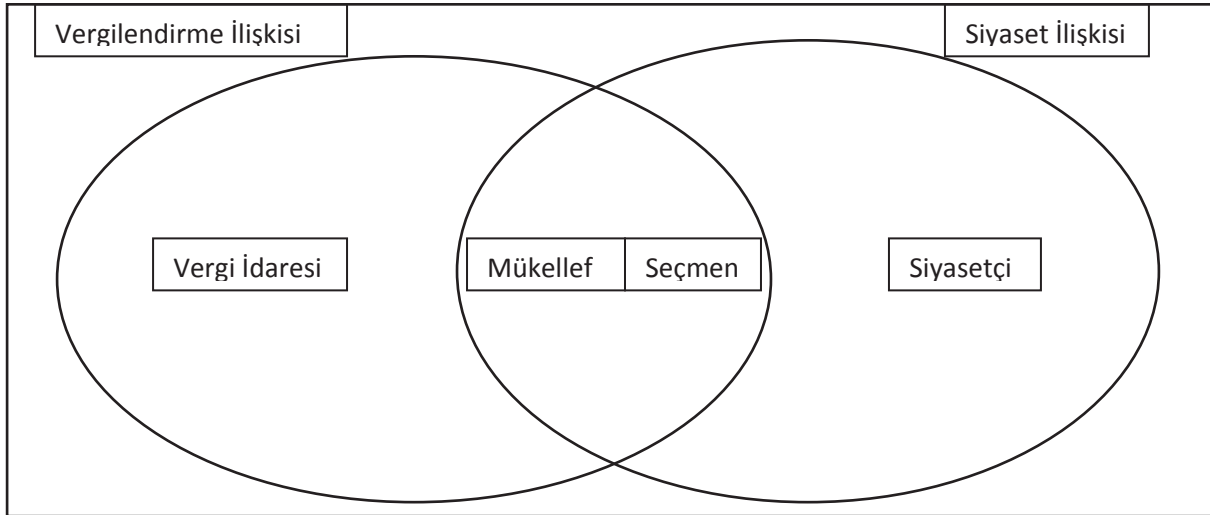
Vergi mükellefi ile vergi idaresi arasındaki ilişkiye benzer bir ilişki seçmen ile siyasetçi arasında bulunmaktadır. Siyasette siyaseti meydana getiren taraflardan biri seçmenlerden, diğer taraf ise seçmenlerin kendilerini desteklemeleri çabasında olan siyasetçilerden oluşmaktadır. Seçmen, kendisine genel ya da yerel seçimlerde oy kullanma hakkı verilen kişi yani özgürce seçme yeterliliğine sahip olan kişi şeklinde tanımlanmaktadır

(Baltacı & Eke, 2012: 115). Nitekim 298 sayılı kanunun² 6. Maddesinde on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşının seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahip olduğu, dolayısıyla bu kişilerin seçmen oldukları açıkça ifade edilmektedir. Kısaca seçmen, demokratik bir ülkenin yönetilmesini sağlayacak olan temsilcileri kendi özgür iradesi ile seçerek siyasette aktif olarak rol alan kişi olarak tanımlanabilmektedir.

Siyaset ilişkisinde bir tarafta ülke yönetiminde söz sahibi olacak kişileri seçimler yoluyla belirleyen seçmenler, diğer tarafta ülkeyi belirli kurallar çerçevesinde yönetmek amacıyla seçmenler tarafından seçilebilme kaygısı içerisinde olan siyasetçiler yer almaktadır. Kısaca siyaset kavramında seçmen ve siyasetçi olmak üzere iki tarafa ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3. Ortak Taraf Mükellef Seçmen

Vergilendirme ilişkisinde mükellef ve vergi idaresi ilişkinin tarafları olabilmekte iken, siyaset ilişkisinde seçmen ve siyasetçi söz konusu ilişkinin tarafları olabilmektedirler. Bazı durumlarda vergilendirme ve siyaset ilişkilerini oluşturan tarafların ortak kişiler oldukları görülmektedir. Vergilendirme ilişkisindeki taraflardan mükellef, aynı zamanda siyaset ilişkisinde yer alan taraflardan birisi olan seçmen de olabilmektedir. Söz konusu duruma Şekil 1'de görsel olarak yer verilmektedir.

Şekil 1. Vergilendirme ve siyaset ilişkisinde taraflar

Şekil 1'de görüldüğü üzere ülkede yaşayan bir vatandaş devlete karşı vergi ödemekle yükümlü olabileceği gibi ülkenin yönetilmesinde rol oynayan siyasetçileri seçen bir kişi de olabilmektedir. VUK'da (md. 8) mükellef için üzerine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel

² Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun

kişi tanımı yapılmakta iken, 298 sayılı seçim kanunda (md. 6) seçmen için Türk vatandaşı olup on sekiz yaşını dolduran kişi tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlardan hareketle mükellef açısından herhangi bir yaş sınırının olmadığı, seçmen olabilmek içinse en az 18 yaşında olmak gerektiği ortaya çıkmaktadır. VUK'un 9. Maddesinde mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyetin şart olmadığı açık bir şekilde ifade edilmektedir (Bilici, 2010: 54). Bu nedenle kanuni ehliyete sahip olmasa bile vergiyi doğuran olayla iradi veya gayri iradi bir şekilde temas eden kişi açısından mükellefiyet doğmaktadır (Öncel, Kumrulu & Çağan., 2013: 74). Kişinin kanuni ehliyeti olmaması hak sahibi olma ehliyeti de olmayacağı anlamına gelmemektedir. Hak ehliyeti sağ ve tam doğmak koşuluyla ana rahmine düşülmesi ile başlamaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 8. Maddesine göre her insanın hak ehliyeti olması her insanın aynı zamanda potansiyel vergi mükellefi de olabileceği anlamına gelmektedir. Bu ise vergi hukukunda ehliyet kavramı ile ödeme gücünün esas alındığını göstermektedir. Vergi hukukunda düzenlenmiş olan temsil müessesesinde kanuni ehliyeti bulunmayan fakat vergi ödeme gücüne haiz kişilerin vergisel ödevlerinin bu kişilerin kanuni temsilcileri tarafından yerine getirileceği ifade edilmektedir. Bu kapsamda küçüklerin vergi ile ilgili ödevleri velileri, akıl hastalarının vergi ile ilgili ödevleri vasileri, kısıtlıların vergi ile ilgili ödevleri kayyımları tarafından yerine getirilmektedir.

298 sayılı seçim kanununun 6. Maddesinde on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşının seçmen olabileceği ifade edilmektedir. Buna rağmen aynı kanunun 7. Maddesinde oy kullanamayacak olanlar, 8. Maddesinde ise seçmen olamayacak kişilerin sıralandıkları görülmektedir. Söz konusu maddelerden 7. Maddeye göre silahaltında bulunan erler, onbaşılar, kıta çavuşları, askeri öğrenciler ve ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar oy kullanamayacak kişiler olarak sayılmaktayken, 8. Maddeye göre kısıtlı olanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar seçmen olamayacak kişiler olarak sayılmaktadır.

Mükellef olabilecek ve seçmen olabilecek kişiler birlikte ele alındıklarında on sekiz yaşından büyük kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmayan ve aynı zamanda vergi ödeme gücüne sahip kişilerin hem mükellef hem de seçmen kısacası "mükellef-seçmen" oldukları sonucu çıkmaktadır. Yani söz konusu kişiler vergilendirme ilişkisinde borçlu taraf olarak vergisel görev ve sorumluluklara sahip olmakta, siyaset ilişkisinde ise devletin yönetilmesinde söz sahibi olacak kişileri tayin eden taraf olarak oy vermektedirler. Her iki ilişki açısından da oldukça önemli olan bu kişilerin bir ülkede yaşayan nüfus içerisindeki payları da bir hayli önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmanın ilerleyen kısmında alt başlıklar halinde ülkemizdeki ve OECD üyesi ülkelerdeki vergi mükellefleri, seçmen sayıları

ve bu sayıların toplam nüfus içerisindeki paylarına karşılaştırma yapmak suretiyle yer verilecektir.

3. Türkiye ve OECD'ye Üye Ülkelerde Gelir Vergisi

Günümüzde devletler mali, ekonomik ve sosyal amaçlarla vatandaşlarından vergi almaktadırlar. Vergi ödeme gücünün göstergelerinden bir tanesi gelir olmasından dolayı vatandaşlar elde ettikleri gelirler üzerinden vergi ödemekle yükümlü kılınmışlardır. Vatandaşlar tarafından ödenen kişisel gelir vergileri bazı ülkelerin toplam vergi tahsilatları açısından oldukça önemli bir yere sahip olmalarına rağmen, bazı ülkelerde nispeten daha az paya sahip olmaktadır. Oysaki kişisel gelir vergisi çağdaş vergi sistemlerinin temel vergilerinden birisi olarak görülmektedir. Çünkü kişisel gelir vergisi ödeme gücünün sağlıklı ve etkin olarak izlenebilmesine, subjektif karakterli bir vergi olarak bireyin ailevi, medeni ve kişisel durumuna göre farklılaşabilmesine ve temel vergi ilkelerine uygun olarak vergilendirme yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Akdoğan, 2009: 181).

Genel olarak gelişmiş ülkelerde kişisel gelir vergisinin toplam vergi gelirleri içerisinde ciddi derecede yüksek olduğu, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise çok düşük seviyelerde olduğu bilinmektedir. Ülke verilerine dayanılarak yapılan araştırmalarda gelişmiş ülkelerde zaman içerisinde gelir vergisinin içerisinde olduğu dolaysız vergilerin toplam vergiler içerisindeki ağırlığının düzenli bir şekilde artırıldığı, gelişmemiş ve az gelişmiş ülkelerde ise dolaylı vergilerin toplam vergiler içerisindeki ağırlığının düzenli bir şekilde artırıldığı sonucuna varılmıştır (Ay & Talaşlı, 2008: 142-144). Kısaca kişisel gelir vergisinin toplam vergiler içerisindeki ağırlığının artırılması en az gelişmiş ülkeler kadar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için de önemli bir husus olarak kabul edilmektedir. Konuyla ilgili olarak ülkemiz ve ülkemizin de dâhil olduğu OECD'ye üye ülkelerde kişisel gelir vergilerinin gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYİH) içerisindeki paylarına ve toplam vergiler içerisindeki ağırlıklarına Tablo 1'de yer verilmektedir.

Tablo 1: *Kişisel Gelir Vergilerinin OECD'ye Üye Ülkelerdeki Dağılımı*

	GSYİH İçerisindeki Pay		Toplam Vergiler İçerisindeki Pay	
	%		%	
	2012	2013	2012	2013
Almanya	11.1	11.4	25.6	26.0
Avustralya	15.9	-	39.2	-
Avusturya	12.2	12.5	22.9	23.0
Belçika	15.2	15.8	27.8	28.5
Çek Cumhur.	6.9	7.0	10.6	10.7
Danimarka	29.2	30.7	50.7	54.3
Estonya	6.7	7.2	16.4	17.3

Finlandiya	14.7	15.3	29.3	29.3
Fransa	10.4	10.9	18.0	18.5
Hollanda	9.2	-	20.2	-
İrlanda	11.4	11.7	33.2	32.8
İspanya	9.6	9.6	22.6	22.5
İsrail	9.1	9.7	18.4	18.3
İtalya	14.0	14.2	27.2	27.1
İsveç	14.5	14.8	28.2	28.7
İsviçre	12.3	12.3	31.7	31.7
İzlanda	16.0	16.4	37.4	37.4
Japonya	9.2	9.5	18.6	-
Kanada	14.5	14.4	36.6	36.8
Kore	7.4	7.1	15.0	15.4
Lüksemburg	13.6	13.9	21.9	22.8
Macaristan	6.6	6.4	13.8	13.0
Meksika	5.2	6.0	-	-
Norveç	20.4	18.6	13.8	13.0
Polonya	6.6	-	14.1	-
Portekiz	8.5	10.9	18.5	23.0
Slovakya	5.2	5.3	9.2	8.6
Slovenya	6.9	6.6	15.5	14.4
Şili	8.3	7.2	-	-
Türkiye	6.0	5.9	14.4	13.9
Yeni Zelanda	18.3	17.8	37.7	38.0
Yunanistan	8.2	7.7	20.6	-
Birleşik Krallık	11.8	11.7	27.5	27.9
Birleşik Devletler	11.7	12.1	37.7	38.6
OECD Ortalaması	11.4	11.6	24.50	25.03

Kaynak: (OECD) Gelir İstatistikleri 2014, s:27 ve www.oecd.org internet adresinde yer alan kişisel gelir vergisi verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1’de 2012 ve 2013 yıllarına ait OECD’ye üye 34 ülkenin kişisel gelir vergilerine ait verilere yer verilmektedir. Kişisel gelir vergilerinin üye ülkelerdeki GSYİH içerisindeki payları incelendiğinde çoğu ülkede kişisel gelir vergilerinin GSYİH içerisindeki yüzdesinin 2012 yılına kıyasla 2013 yılında artış gösterdiği görülmektedir. Ülkemiz ve birkaç ülkede ise küçük miktarlarda azalış olduğu dikkat çekmektedir. Fakat ülkemizdeki kişisel gelir vergisinin GSYİH’mızın sadece yaklaşık % 6’sını temsil etmesi hususu ülkemiz açısından olumsuz bir gelişme olarak dikkat çekmektedir. Tablo 1’de çoğu OECD üyesi ülkenin kişisel gelir vergilerinin GSYİH’larının en az % 10’unu temsil ettiği görülmektedir. OECD ortalamasının % 11,6 olarak gerçekleşmiş olması ülkemizde kişisel gelir vergisinin GSYİH’den oldukça düşük bir pay aldığını ve OECD ortalamasının altında kaldığını göstermektedir.

OECD’ye üye ülkelerdeki kişisel gelir vergilerinin toplam vergiler içerisindeki payları 2013 yılında, 2012 yılına göre artış eğilimi göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde kişisel gelir vergisinin toplam vergiler içerisindeki payı yaklaşık % 30 düzeyinde gerçekleşmekte iken,

diğer ülkelerde söz konusu pay % 10 ila % 20 aralığında gerçekleşmektedir. Bu durum gelişmiş ülkelerde toplam vergi gelirlerinin büyük kısımlarının kişisel gelir vergilerinden oluştuğunu göstermektedir. Konuya ülkemiz açısından bakıldığında ülkemizde kişisel gelir vergilerinin 2012 yılında toplam vergilerin sadece % 14,4'ünü, 2013 yılında ise sadece % 13,9'unu temsil ettikleri görülmektedir. OECD ortalamasının yaklaşık % 25 olduğu düşünüldüğünde ülkemizde kişisel gelir vergisinin toplam vergiler içerisinde oldukça düşük bir paya sahip olduğu sonucu çıkmaktadır.

3.1. Türkiye ve OECD'ye Üye Ülkelerde Gelir Vergisi Mükellefleri

Gelişmiş ülkelerde kişisel gelir vergileri toplam vergi gelirleri içerisinde ciddi paylara sahip oldukları için gelişmekte olan ülkeler bakımından kişisel gelir vergisi payının artırılması büyük önem taşımaktadır. Kişisel gelir vergisi payındaki artışlar ülkede gelir elde eden mükellef sayısının arttığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile tüketim üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payları azalmakta, gelir üzerinden alınan vergilerin payları ise artmaktadır. Mükellef sayısı ile kişisel gelir vergisi arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. Bu yüzden mükellef sayısının ülke nüfusu içerisindeki payı oldukça önem arz etmektedir. Bir ülkedeki kayıtlı gelir vergisi mükellefi sayısının ülke nüfusu içindeki büyüklüğü o ülkede ne kadar kişinin kayıt altına alınarak vergilendirildiği hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle gelir vergisi mükellefi sayısındaki artışlar kayıt dışılığı azalmakta ve vergilemeden beklenen sonuçlara en az kayıpla en kısa sürede en az maliyetle ulaşılmasını sağlamaktadır. Ayrıca bir ülkedeki vergi mükellefi sayısı vergi idaresinin hedeflerine ulaşması açısından, mükellef için de daha iyi hizmet alabilmesi ve adil bir vergilendirme sisteminin olduğunu düşünmesi açısından son derece önemli olmaktadır. Vergilendirme ilişkisinin taraflarından birisi olan mükelleflerin OECD'ye üye ülkelerdeki sayılarına ve ülke nüfusu içerisindeki paylarına Tablo 2'de yer verilmektedir.

Tablo 2: OECD Üyesi Ülkelerde Kişisel Gelir Vergisi Mükellef Sayıları ve Nüfus İçerisindeki Dağılımları (2011)

	Milyon Kişi			Karşılaştırmalı Göstergeler	
	Nüfus	İşgücü	Kişisel Gelir Vergisi Mükellefi	Kişisel Gelir Vergisi Mükellefi/İşgücü	Kişisel Gelir Vergisi Mükellefi/Nüfus
Almanya	81.31	43.60	26.49	60.8	32.6
Avustralya	22.34	12.11	19.05	157.3	85.3
Avusturya	8.39	4.32	6.67	154.2	79.5
Belçika	10.44	4.99	6.9	138.2	66.1
Çek Cumhur.	10.52	5.24	2.82	53.8	26.8
Danimarka	5.54	3.00	4.7	156.6	84.8
Estonya	1.34	0.70	0.63	90.6	47.0

Finlandiya	5.36	2.67	5.3	198.3	98.8
Fransa	65.63	28.40	37	130.3	56.4
Hollanda	16.73	8.92	8.4	94.2	50.2
İrlanda	4.47	2.12	3.2	151.3	71.6
İspanya	46.07	23.10	19.3	83.5	41.9
İsrail	7.62	3.50	1.48	42.3	19.4
İtalya	61.26	25.07	41.5	165.5	67.7
İsveç	9.38	5.02	7.5	150.0	80.0
İsviçre	7.82	4.65	4.6	98.9	58.8
İzlanda	0.32	0.8	0.26	144.4	81.8
Japonya	127.37	65.45	22	33.6	17.3
Kanada	34.11	18.70	30.0	160.4	88.0
Kore	50.52	25.10	19.89	79.2	39.4
Lüksemburg	0.51	0.24	0.2	84.0	39.3
Macaristan	10.00	4.26	3.7	86.8	37.0
Meksika	108.40	48.86	31.9	65.3	29.4
Norveç	4.89	2.63	4.4	167.4	90.0
Polonya	38.19	17.85	17.44	97.7	45.7
Portekiz	10.78	5.51	7.0	127.0	64.9
Slovakya	5.43	2.72	0.98	36.0	18.0
Slovenya	2.00	1.02	1.01	99.1	50.6
Şili	17.2	8.10	8.37	103.3	48.5
Türkiye	72.70	27.23	1.7	6.2	2.3
Yeni Zelanda	4.37	2.37	3.62	152.7	82.8
Yunanistan	10.77	4.97	8.2	165.0	76.2
Birleşik Krallık	61.35	31.74	30.3	94.8	49.1
Birleşik Devletler	309.05	153.62	270.3	176.0	87.5
OECD Ortalaması	36.24	17.60	19.32	111.90	56.31

Kaynak: (OECD) Vergi İdaresi 2013, s: 284.

Tablo 2’de yer alan OECD’ye üye ülkelerdeki nüfus ve işgücü sayıları kapsamında birçok üye ülkenin ülkemizden daha düşük nüfusa ve işgücüne sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ülke gelişimi açısından olumlu bir gelişme gibi görünmesine rağmen bu iki değişken kişisel gelir vergisi mükellef sayısı ile karşılaştırıldığında ülkemizdeki mükellef sayısının nüfusa ve işgücüne kıyasla çok düşük kaldığı görülmektedir. Ülkemizde işgücü sayısının sadece % 6,2’sinin, toplam nüfusun da sadece % 2,3’ünün kişisel gelir vergisi mükellefi olduğu görülmektedir. Ülkemiz için geçerli olan % 6,2 ve % 2,3 oranları diğer üye ülkelerin oranları ile karşılaştırıldığında OECD üyesi ülkeler arasında işgücüne ve nüfusa oranla en az kişisel gelir vergisi mükellef sayısına sahip olduğumuz ortaya çıkmaktadır. Ülkemizdeki nüfus sayısı diğer üye ülkelere genellikle yüksek olmasına rağmen nüfus içerisindeki kişisel gelir vergisi mükellef sayısının çok düşük olması dikkat çekmektedir. Nüfus içerisindeki kişisel gelir vergisi mükellef sayısının azlığı ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde tüketim üzerinden alınan vergilerin payının daha fazla olduğunu göstermektedir.

3.2. OECD Üyesi Ülkelerde Kişisel Gelir Vergisi Mükellef ve Seçmen Sayıları Dağılımları

Vergi mükellef sayıları ve seçmen sayıları bir ülke için oldukça önemli değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişisel vergi mükellefi sayısının bir ülkede yüksek olması ülkede gelir elde eden kayıtlı kişi sayısının da bir o kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Ülkede seçmen sayısının toplam nüfus içerisinde yüksek olması ise kişilerin kendilerinin daha fazla temsil edildiklerini düşünerek vergiye daha çok gönüllü uyum sağlamalarına yol açmaktadır. Torgler (2005) tarafından yapılan bir çalışmada demokrasi ile vergisel ödev ve sorumlulukları zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirmek anlamına gelen vergi ahlakı arasında çok kuvvetli şekilde pozitif yönlü olan bir ilişki bulunmuştur (Torgler, 2005: 525-526). Demokratik sistemle yönetilen ve hızlı bir şekilde gelişmiş ülke statüsüne geçmek isteyen ülkelerde kişisel gelir vergisi mükellefi sayıları ve seçmen sayılarını artırmak son derece önemli görülmektedir. Kişisel gelir vergisi mükellefleri ile seçmenlerin çoğunlukla aynı kişi oldukları (mükellef-seçmen) gelişmekte olan ülkeler açısından kişisel gelir vergisi mükellefi sayılarının ve seçmen sayılarının toplam nüfus içerisindeki payları çok daha fazla önem taşımaktadır. Mükellefin vergi ödeme davranışına yön veren faktörlerden bir tanesi de mükellefin ülke seçimlerinde kendisinin temsil edildiğine olan inancı olmaktadır. Temsil edilmediğine inan bir mükelleften vergisel sorumluluklarını düzenli bir şekilde yerine getirmesi beklenmemektedir. Demokratik sistemde birey olarak temsil edildiğine inancı tam olan bir mükellef vergisel sorumluluklarını kendi rızasıyla zamanında ve eksiksiz bir şekilde yerine getirme isteği duymakta ve bu yönde hareket etmesi neticesinde vergilendirme ile hedeflenen sonuçlara en kısa zamanda ve en az maliyetle ulaşılmasına yardımcı olmaktadır. Kısaca mükellef ve seçmen sayıları az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için gelişmelerini tamamlamaları bakımından, gelişmiş ülkeler için mevcut durumlarını iyileştirmeleri bakımından çok önemli parametreler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu parametrelerden faydalanarak bir ülkenin ekonomik ve vergisel yapısı hakkında yorum yapabilme olanağı sağlanmaktadır. OECD'ye üye ülkelerdeki mükellef ve seçmen sayılarına ilişkin durumları incelemek amacıyla Tablo 3'e yer verilmektedir.

Tablo 3: OECD Üyesi Ülkelerde Nüfus, Seçmen ve Kişisel Gelir Vergisi Mükellef Sayıları Dağılımları (2011)

	Milyon Kişi		Karşılaştırmalı Göstergeler		
	Nüfus	Seçmen ³	Kişisel Gelir Vergisi Mükellefi	Kişisel Gelir Vergisi Mükellefi/Seçmen	Seçmen/Nüfus
Almanya	81.31	61.9	26.49	0.43	0.76
Avustralya	22.34	14.35	19.05	1.33	0.64
Avusturya	8.39	6.35	6.67	1.05	0.76
Belçika	10.44	7.9	6.9	0.87	0.76
Çek Cumhuriyeti	10.52	8.4	2.82	0.34	0.80
Danimarka	5.54	4.08	4.7	1.15	0.74
Estonya	1.34	0.91	0.63	0.69	0.68
Finlandiya	5.36	4.38	5.3	1.21	0.82
Fransa	65.63	43.2	37	0.86	0.66
Hollanda	16.73	12.6	8.4	0.67	0.75
İrlanda	4.47	3.2	3.2	1.00	0.72
İspanya	46.07	35.8	19.3	0.54	0.78
İsrail	7.62	5.4	1.48	0.27	0.71
İtalya	61.26	46.9	41.5	0.88	0.77
İsveç	9.38	7.2	7.5	1.04	0.77
İsviçre	7.82	5.12	4.6	0.90	0.65
İzlanda	0.32	0.23	0.26	1.13	0.72
Japonya	127.37	103.9	22	0.21	0.82
Kanada	34.11	24.25	30.0	1.24	0.71
Kore	50.52	40.2	19.89	0.49	0.80
Lüksemburg	0.51	0.23	0.2	0.87	0.45
Macaristan	10.00	8.1	3.7	0.46	0.81
Meksika	108.40	77.5	31.9	0.41	0.71
Norveç	4.89	3.6	4.4	1.22	0.74
Polonya	38.19	30.7	17.44	0.57	0.80
Portekiz	10.78	9.6	7.0	0.73	0.89
Slovakya	5.43	4.37	0.98	0.22	0.80
Slovenya	2.00	1.7	1.01	0.59	0.85
Şili	17.2	10.8	8.37	0.78	0.63
Türkiye	72.70	50.2	1.7	0.03	0.69
Yeni Zelanda	4.37	3.07	3.62	1.18	0.70
Yunanistan	10.77	9.9	8.2	0.83	0.92
Birleşik Krallık	61.35	45.6	30.3	0.66	0.74
Birleşik Devletler	309.05	193.6	270.3	1.40	0.63
OECD Ortalaması	36.24	26.04	19.32	0.74	0.72

Kaynak: (OECD) Vergi İdaresi 2013, s: 284 ve Uluslararası Demokrasi ve Seçim Yardımlaşma Enstitüsü'nün resmi internet sitesinde (www.idea.int) yer alan seçmen katılım verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 3'te yer alan verilere göre ülkemizle birlikte OECD'ye üye olan diğer ülkelerin nüfus ve seçmen sayıları incelendiğinde ülkemizde nüfus ve seçmen sayılarının çoğu üye ülkeden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak üye ülkeler arasında kişisel gelir vergisi

³ 2011 yılı veya 2011 yılına en yakın yıla ait ortalama seçmen sayısı.

mükellef sayıları incelendiğinde diğer ülkelerin aksine ülkemizde 70 milyonun üzerinde olan nüfusun çok küçük bir kısmı olan sadece 1,7 milyonun kişisel gelir vergisi mükellefi olduğu görülmektedir. Bu durum nüfus içerisinde kayıtlı kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının çok düşük kaldığını göstermektedir. Nüfus bakımından OECD'ye üye ülkeler arasında Türkiye ilk beşte yer almasına rağmen, kişisel gelir vergisi mükellef sayısının nüfusa oranının en az olduğu ülke olarak son sırada yer almaktadır. OECD'ye üye ülkelerdeki kişisel gelir vergisi mükellefleri sayıları söz konusu ülkelerdeki seçmen sayılarına oranlandığında da en düşük değer 0,03 ile yine Türkiye'ye ait olduğu görülmektedir. OECD'ye üye diğer ülkelerin çoğunda kişisel gelir vergisi mükellef sayısı seçmen sayısının yarısından daha fazlasını temsil etmektedir. Bu durum gerek toplam nüfus sayısı gerek seçmen sayısı ile kıyaslandığında Türkiye'de kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının diğer üye ülkelerin oldukça gerisinde kaldığını, dolayısıyla nüfusun ve seçmenlerin çoğunlukla kişisel gelir vergisi mükellefi olmayan kişilerden oluştuklarını göstermektedir.

SONUÇ

Günümüzde ülkelerin kamu harcamaları yapabilmeleri topladıkları vergilere, yönetilmeleri ise siyasetçi olarak seçtikleri kişilere bağlı olmaktadır. Bu nedenle gerek vergi ilişkisinde gerekse siyaset ilişkisinde ilişkinin tarafları hayati önem taşımaktadır. Vergi ilişkisinde taraflar alacaklı sıfatındaki devlet adına hareket eden vergi idaresi ile borçlu sıfatındaki mükelleften oluşmaktayken, siyaset ilişkisinde taraflar devleti yönetme amacıyla olan siyasetçi ile siyasetçiyi belirleme hakkına sahip olan seçmenden oluşmaktadır. Bu doğrultuda vergi ve siyaset ilişkilerinde ortak bir nokta ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ortak nokta vergi ilişkisinin taraflarından mükellefin aynı zamanda siyaset ilişkisinin taraflarından seçmen olabilmesi hususundadır. Bir ülkede gelir vergisi mükellefi sayısının nüfus içerisinde olabildiğince fazla olması ülke içinde ekonomik faaliyetlerin kayıtlı olarak sürdürüldüklerine, seçmen sayılarının fazla olması ise ülkede demokratik sistemin daha iyi işlediğine işaret etmektedir. Bir ülkedeki seçmenlerin aynı zamanda büyük çoğunluğunun gelir vergisi mükellefi olması yani mükellef-seçmen olması halinde hem demokrasiden beklenen hususlara kolayca yaklaşılmakta hem de mükellefler siyasal sistemde daha çok temsil edildikleri düşüncesiyle vergiye gönüllü olarak daha fazla uyum sağlamaktadırlar. Bu nedenlerle ülkeler açısından gelir mükellefi sayıları ve seçmen sayıları çok önemli göstergeler olarak kabul edilmektedirler.

Çalışmada OECD'ye üye 34 ülkeye ait kişisel gelir vergisine ilişkin veriler başta olmak üzere mükellef sayıları, seçmen sayıları ve karşılaştırmalı göstergeler olmak üzere

birçok değişkene ait verilere yer verilmiştir. Öncelikle kişisel gelir vergisinin üye ülkelerde GSYİH içerisindeki ve toplam vergi gelirleri içerisindeki paylarına ait veriler incelenmiştir. OECD'ye üye ülkelerde GSYİH'ların ortalama % 11,6'sını kişisel gelir vergisinin oluşturduğu, ülkemizde bu oranın sadece % 5,6 olarak gerçekleştiği görülmüştür. 2013 yılına ait GSYİH'lar içerisindeki kişisel gelir vergisi payları karşılaştırıldığında üye ülkeler içerisinde ülkemizin Slovakya'dan sonra en az paya sahip olan ülke olduğu ortaya çıkmıştır. Toplam vergi gelirleri bakımından OECD'ye üye ülkelerde toplam vergilerin ortalama % 25,3'ünü kişisel gelir vergisinin oluşturduğu, ülkemizde ise kişisel gelir vergisinin toplam vergilerin sadece % 13,9'unu oluşturduğu görülmüştür. Toplam vergi gelirleri içerisindeki kişisel gelir vergisi payları karşılaştırıldığında ülkemizin Slovakya, Norveç Macaristan ve Çek Cumhuriyeti ülkelerinden sonra en az paya sahip beşinci ülke olduğu görülmüştür. Yani ülkemizde toplam vergiler içerisinde kişisel gelir vergisinin payı diğer üye ülkelerin aksine çok düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Bu durum ülkemizde kişisel gelir vergisi mükellef sayısının çoğu OECD üyesi ülkeden daha az olduğunu ve ülkemizde vergilerin ağırlıklı olarak harcamalar üzerinden alındıklarını göstermiştir.

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında ülkelerdeki nüfuslara ve işgüçlerine ait veriler ile kişisel gelir vergisi mükellef sayılarına ait veriler incelenmiştir. Ülkemizin nüfus ve işgücü sayıları bakımından OECD ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür. Fakat ülkemizde kişisel gelir vergisi mükellefi sayısı diğer üye ülkelere kıyasla çok düşük seviyede seyretmiştir. Kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının ülkemizde sadece yaklaşık 1,7 milyon ile sınırlı kalması, ülkemiz açısından kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının işgücüne oranının ve nüfusa oranının da OECD'ye üye ülkelere ve OECD ortalamasına göre çok düşük kalmasına yol açmıştır. Örneğin Almanya'da toplam nüfusun % 32,6'sı ve işgücünün % 60,8'i kişisel gelir vergisi mükelleflerinden oluşmaktayken, ülkemizde toplam nüfusun sadece % 2,3'ü ve işgücünün % 6,2'si kişisel gelir vergisi mükelleflerinden oluşmuştur. Gelişmiş ülkelerde kişisel gelir vergisi mükellefi sayıları toplam nüfusun toplam seçmen sayısının büyük kısımlarını oluşturdukları için Türkiye gibi kişisel gelir vergisi mükellefi sayıları düşük olan ülkeler genellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke kategorisinde değerlendirilmektedir.

Çalışmada son olarak seçmen sayıları ile nüfus ve kişisel gelir vergisi mükellefi sayıları karşılaştırılmıştır. Seçmen sayısı ve seçmen sayısının nüfus içerisindeki payı konusunda ülkemizin üst sıralarda yer aldığı, buna karşın kişisel gelir vergisi mükellef sayısının seçmen sayısının içerisindeki payı konusunda ülkemizin en alt sırada yer aldığı görülmüştür. OECD üyesi ülkelerde seçmenlerin ortalama % 74'ü aynı zamanda kişisel gelir

vergisi mükellefiyken, ülkemizde seçmenlerin yalnızca yaklaşık % 3'ünün kişisel gelir vergisi mükellefi oldukları görülmüştür. Mükelleflerin demokratik sistemlerde daha iyi temsil edildiklerini düşünmeleri vergi ahlaklarını olumlu yönde etkilediği için seçmen olan kişilerin aynı zamanda vergi mükellefi olmaları yani “mükellef-seçmen” olmaları, diğer bir ifadeyle seçmen sayısı içerisindeki mükellef sayısının büyüklüğü vergi alacaklısı devletlerin vergilemeden bekledikleri amaçlar açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak ülkemizde seçmenlerin sadece % 3'ünün kişisel gelir vergisi mükellefi olmaları sadece %3'lük kitlenin aynı zamanda seçmen olmasına bağlı olarak ülkenin vergi ahlakına olumlu katkı yapacağını geri kalan kısımda yer alan mükelleflerin kişisel gelir vergisi mükellefi olmadıklarını ve bu yüzden ülkenin vergi ahlakının söz konusu olumlu etkiden uzak kalacağını göstermektedir.

Özetle ülkemizde kişisel gelir vergisi mükellef sayısı, içinde bulunduğumuz OECD topluluğuna üye diğer ülkelere göre son derece düşük seyretmektedir. Nüfus ve seçmen sayısı bakımından ülkemiz çoğu üye ülkeden üstün olmasına rağmen, kişisel gelir vergisi mükellefi sayısı bakımından çoğu üye ülkenin gerisinde kalmıştır. Kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının az olması gelişmiş ülkenin aksine ülkemiz vergi sisteminin ağırlıklı olarak harcama ve servet üzerinden alınan vergilere dayandığını göstermiştir. Demokratik katılım kapsamında seçmen sayısının yüksek olduğu ülkemizde kişisel gelir vergisi mükellefi sayısının artırılması aynı zamanda seçmen olan mükelleflerin daha yüksek vergi ahlakı sergilemelerine ve vergi adaleti ve vergi bilinci gibi kavramları olumlu yönde etkileyen dolaysız vergilerin dolaylı vergilerin önüne geçmesine neden olacaktır.

Ülkemizdeki kişisel gelir vergisi mükellefi sayısını artırmak yapılacak bir takım yasal düzenlemelerle ve yasal düzenleme gerektirmeyen bazı uygulamalarla mümkün olabilmektedir. Bu kapsamda gelir vergisinin dışında bırakılan konular ve kişiler yani gelir vergisi istisna ve muafiyetlerinin kapsamı daraltılarak vergi tabanı genişletilebilmektedir. İstihdamı, girişimciliği ve üretimi destekleyecek kararlar alınarak kişisel gelir vergisi mükellefi olmak isteyen kişilere bir takım teşvikler sağlanması yoluyla mükellef sayısı artırılacağı gibi mevcut vergi oranlarını aşağıya çekerek kişilerin vergi mükellefi oldukları zaman hissedecekleri vergi yüklerini azaltmak suretiyle de kişisel gelir vergisi mükellefi sayısını artırmak mümkün olabilmektedir. Mükellef sayısını artırmanın önemli bir yolu ise vergi denetimlerini ve vergi cezalarını artırmaktan geçmektedir. Denetimlerin yoğun bir şekilde yapılması kişileri yakalanma korkusu ile kayıt altına girerek mükellef olmaya itebileceği gibi kayıt dışı faaliyetlerde bulunan kişilere uygulanacak cezaların caydırıcı derecede ağır olmaları da kişileri gelir vergisi mükellefi olmaya itebilmektedir. Ayrıca yasal

düzenlemeye ihtiyaç duymaksızın vergi idareleri medya araçları kullanımı ile kişileri mükellef olmaya özendirerek ve kamuoyunu bilgilendirme amaçlı hazırlanan yazılı ve görsel dokümanları olabildiğince fazla vatandaşa ulaştırarak kişisel gelir verisi mükellefi sayısının artırılmasına yardımcı olabilmektedir. Bu kapsamda ülkemizde kişisel gelir vergisi mükellefi sayısını artırmaya yönelik sunulan yukarıdaki çözüm önerileri sadece mükellef sayısını artırmakla kalmayıp vergilemeden beklenen amaçlara en kısa zamanda, en az maliyetle ve en az kayıpla ulaşılmasını da sağlamaktadırlar.

Kaynakça

- Akalın G. (2003), Ek Vergilerin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu, *ASOMEDYA* (Ankara Sanayi Odası Aylık Yayın Organı), Haziran 2003.
- Akdoğan, A. (2009), *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Ay, H. ve Talaşlı, E. (2008), Ülkelerin Ekonomik Gelişmişlik Seviyeleri ve Vergi Yapıları Arasındaki İlişki, *Maliye Dergisi*, Sayı 154, ss. 135-155.
- Baltacı, C. ve Eke, E., (2012), Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisine Yönelik Seçmen Algısı: Isparta Örnek Olayı, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, s.115-126.
- Bilici, N. (2010), *Vergi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Bulut, N. (2007), Siyaset-Ahlak İlişkisi Bağlamında Siyasi Etik Komisyonu Kurulması Çalışmalarının Değerlendirilmesi, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3-4, ss. 1-28.
- Dursun, D. (2005), Siyaset ve Ahlak: Gerçeklikle İdealin Bağdaşmazlığı Sorunu, 2. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, 18-19 Kasım Sakarya, ss. 17-25.
- Egeli, H. ve Dağ, M. (2012), Türk Vergi Hukuku Açısından Mükellef Haklarının Değerlendirilmesi, *Maliye Dergisi*, Sayı 163, ss. 130-146.
- Heywood, A. (2013), *Siyaset*, (çev: Bekir Berat Özipek vd.), Liberte Yayınları, Ankara.
- Leonardo G. M. (2011), *Politics and Tax Morale The Role of Trust, Values, and Beliefs, in Shaping Individual Attitudes Towards Tax Compliance*, Thesis of Doctor of Philosophy in Public Policy, Georgia State University.
- Martins A. and Gomez C. (2014), Tax morale, Occupation and Income Level: An Analysis of Portuguese Taxpayers, *Journal of Economics, Business and Management*, Vol. 2, No. 2, pp. 112-116.
- OECD (2014), *Gelir İstatistikleri 2014: Krizleri Takip Eden Vergi Gelirleri Trendleri*, OECD Yayınları.
- OECD (2013), *Vergi İdaresi 2013: OECD ve Diğer Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelere Ait Karşılaştırmalı Bilgiler*, OECD Yayınları.
- Onivogui J. F. K. (2013), *Price of Freedom: Improving Domestic Revenue In Developing Countries by Combining Democracy with State Effectiveness*, Thesis of Master of Art in Political Science, Georgia State University.
- Önce, I. M., Kumrulu, A. ve Çağan, N. (2013), *Vergi Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Ördek A. (2011), *1980'den Sonra Türkiye Maliye Disiplininde Kuramsal Gerilimler: Türkiye Maliye Sempozyumu Tebliğleri Çerçevesinde Bir Değerlendirme*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi GETA Tartışma Metinleri, A.Ü. SBF Matbaası, Ankara.
- Öz E. ve Delice M. (2006), *Türkiye'de Vergi Profili: Denizli Açısından Bir Değerlendirme*, Buldan Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Pamukkale Üniversitesi, ss. 773-782.
- Torgler, B. (2005), Tax Morale and Direct Democracy, *European Journal of Political Economy*, Volume 21, Issue 2, Pages 525-531.
- Türk, İ. (2009), *Kamu Maliyesi*, Turhan Kitabevi, Ankara.